

ขั้นตอนพิธีชางกะมุด

๔. ก่อนการเคลื่อนย้ายศพออกจากบ้าน

๔.๑ เจ้าจำบอกผี (ชาคศพ) ว่าถึงเวลาจะนำไปให้อยู่ในที่ เป็นมงคลแล้ว “ไปอยู่บ่อนฮ่มบ่อนเย็นเด้อ” พร้อมกับหยิบข้าวสาร หว่านไปที่ชาคศพนั้น

๔.๒ พิธีชางมีขึ้นสุดท้าย คือ

- ยาฮิด ถือถ้วยติดเทียนจุดไฟ ๑ คู่ แล้วลุกขึ้นยืนคนที่ ๑ เดิน นำหน้าเวียนขวา

- เขยยกเตะต๋อย เขยน้อยต๋อยเปอะทูล คือ ถือบั้งหรือไหตบหรือตี แล้วลุกขึ้นยืน คนที่ ๒ ถือเหล็กเคาะกันแล้วยืน คนที่ ๓ ถือขามตบตีแล้วลุก

ทั้ง ๔ คน เดินแถวเรียงเดียวตามหลังกันเวียนขวา ๓ รอบ แล้วเวียนซ้าย ๓ รอบ พร้อมกับร้องว่า เฮะ เฮะ เฮะ เป็นจังหวะ เข้ากับเสียงตบไหหรือบั้ง เคาะเหล็กและตบขาม ส่วนน้ำบ่าวหรือน้ำนั้นนั่งอยู่ไม่ต้องทำอะไร เมื่อเวียนขวาเวียนซ้ายเสร็จแล้ว ทั้ง ๔ คน ก็นั่งลงเจ้าฮิดหรือพิธีกรจึงบอกน้ำบ่าวว่า ทำฮิดหรือพิธีเมื่อกี้ถูกต้องหรือยัง น้ำบ่าวก็จะตอบว่าถูกต้องแล้ว เป็นมงคลดีนัก



ขั้นตอนพิธีชางกะมุด

๕. ขอขมา จุ่มเขย ลูกหลาน จะเข้ามาขอขมาคารวะ โดยเจ้าฮิดจะถือน้ำซึ่งมีดอกไม้และเทียน รวม ๕ คู่ นำกล่าวว่ หากผู้ใดได้ล่วงเกินกันในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ขอให้ภัยแก่กัน ต่อแต่นี้ไปจงแยกกันเดินคนละทาง และอย่าเป็นห่วงลูกหลาน ขอให้ผู้ตายไปเป็นสุขตามทางที่จะไปเกิด

๖. ตัดกรรมตัดเวร เมื่อถึงป่าช้าก่อนจะเผามีพิธีทางศาสนาเมื่อเสร็จพิธีทางศาสนา ก็จะมีพิธีตัดเวรตัดกรรม ดังนี้ พิธีกรหรือเจ้าฮิด จะใช้เถาว์ลัยมา ๑ เส้น ยาวประมาณ ๑-๒ วา ปลายข้างหนึ่งจับไว้ที่โลงศพ อีกข้างหนึ่งจับไว้ที่ลูกหลานและผู้แบกหามศพ ยาฮิดก็จะกล่าวว่า “ต่อนี้ตัดญาติขาดมิตรกันเดินทางคนละเส้นทางใครทางมัน เอ้า มวย บา ไป ปูน ซิ่ง ตาปัด ตัดตึง เจอพร้อมกับใช้มีดตัดตรงกลางเถาว์ลัยเส้นนั้น แล้วพูดต่อไปอีกว่า “ทางคนละเส้นทางคนละหน่วยอย่าเ็นว่าลูกหลานอีกต่อไป โกล กาล อาล ละมื่อเจอ ละเนอ” เป็นอันเสร็จพิธีชางกะมุด



พิธีชางกะมุด ของไทส์อำเภอกุสุมาลย์



จัดทำโดย

งานการศึกษา สำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลกุสุมาลย์

WWW.KUSUMAN.GO.TH

โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๔๒๗๖-๙๖๖๕

ประวัติและความเป็นมา



(ที่มารูป: [HTTPS://KKSNN.BLOGSPOT.COM](https://kksnk.blogspot.com))

ชาวโล้ หรือ กะโล้ หรือ กะโซ้ เป็นชนเผ่าหนึ่งที่ใช้ภาษาเหมือนกับกูย (ส่วย) คือ ภาษาเดียวกันออกเสียงเพี้ยนกันบ้าง ตามลักษณะภาษาถิ่น แต่คำพื้นฐานของภาษาโล้และกูย นั้นตรงกันเป็นส่วนใหญ่ มีบางคำประมาณ ๑๐-๒๐ เปอร์เซนต์ เป็นคำที่ใช้เฉพาะเผ่าพันธุ์ ชาวกะโล้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภออุทุมมวร จังหัดสกลนคร อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมบางตำบล อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตำบลดงหลวงและใกล้เคียง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร บางตำบลของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดหนองคาย

ชาวกะโล้มีผิวคล้ำกว่าไทย-ลาว ถิ่นฐานเดิมของชาวกะโล้อยู่ที่เมืองมหาชัย กองแก้ว และแขวงเมืองคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อพยพเข้ามาอยู่ในภาคอีสานสมัยรัชกาลที่ ๓ หลังปราบกบฏเจ้าอนุวงศ์ ชาวกะโล้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มก้อน ได้แก่ อำเภออุทุมมวร มีเจ้าเมืองเป็นชาวกะโล้

(ที่มา: [HTTP://WWW.PRAPPAYNEETHAI.COM](http://www.prappayneethai.com))

พิธีชางกะมุด

พิธีชางกะมุด เป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ของชาวไทยลื้ออย่างหนึ่ง ชาง แปลว่า “กระทำ” กะมุด แปลว่า “ผี” ชางกะมุดมีความหมายถึงการทำให้ผีสุก(ความสบายใจของผู้อยู่) อันเป็นมงคลก่อนจะนำไปเผา หากไม่กระทำผีนั่นก็จะเป็นผีดิบ ซึ่งไม่เป็นมงคล(ผีในที่นี้หมายถึงชากศพ)

ขั้นตอนพิธีชางกะมุด

๑. เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ญาติผู้ตายจะรีบแจ้งข่าวการตายให้น้าบ่าว “นั่ว” ให้ทราบทุกคนทั้งชายและหญิง แจ้งข่าวให้เผ่าแก่เจ้าฮิดหรือพิธีกรประจำหมู่บ้านเพื่อหาฤกษ์ยาม ซึ่งการเก็บศพเผาหรือฝังในวันดังต่อไปนี้จะกระทำไม่ได้ คือ

๑.๑ วันอังคาร

๑.๒ วันเก้ากอง หรือวันผ่านเดือน

บ้านน้าบ่าวเป็นครั้งที่สอง เพื่อให้ทราบถึงการชางผีหรือชางกะมุด ซึ่งครั้งแรกนั้นบอกข่าวการตาย บอกเจ้าฮิด บอกเขย หมายถึงจุ่มเขย ทั้งหมด

๒. จัดของต้อนรับน้าบ่าววันแรก ได้แก่ สำหรับข้าว ๒ สำหรับ ไข่ไก่สำหรับละ ๒ ใบ ให้น้าบ่าวเตรียมของออกมาครั้งแรก คือ บรื่องอะทาว (เหล้าไห) ๑ คู่ ให้พิธีกรหรือยาฮิด ๑ ไห มอบให้เจ้าผี ๑ ไห

๓. พิธีการที่ต้องจัดทำวันที่สองของการตาย

๓.๑ แจ้งให้น้าบ่าวทราบเรื่องการชางกะมุดอีก

๓.๒ น้าบ่าวเตรียมบรื่องพลึงของ ๑ คู่ (เหล้าไห) มอบให้เจ้าฮิด ๑ ไห จ้าผีที่ตาย ๑ ไห มีบทสนทนาดังนี้ น้าบ่าวถามว่า “จ้าเท่าไร” ยาฮิด ตอบว่า “จ้าบาตรกะวอน” แปลว่า ๒ สำหรับนั่ว เจียตะกะวอน หมายถึงอาหาร ๔ สำหรับ “ปะละชิงบาท ตะกลัวบาโต” (เงิน ๕ บาท ถ้วย ๒ ใบ) อะทวยบาโต(ไก่ ๒ ตัว) ซึ่งวันแรกนั้นจ้ามวยตะกะวอน นั่วบาตรกะวอน ปะละชิงบาท(หมายความว่า สำหรับข้าวนั้นจ้าผี ๑ สำหรับให้น้าบ่าว ๒ สำหรับ เงิน ๕ บาท ส่วนวันที่สองของงาน

ศพนั้น ญาติผู้ตายไปบอกยาฮิด (พิธีกร) ยาฮิดจะไปบอกให้น้าบ่าวถือเทียนดอกไม้ ๑ คู่ เหล้า ๒ ไห และประกาศต่อเจ้าของบ้านว่า “ไม่ฮักเพ็งบ้าน คานฮักเพ็งเมือง ให้ช่วยเหลือกันนำศพไปป่าช้าเนื่อ กอน เจา ยี่กู นะ (ลูกหลานทุกคน)

